

תבנית שיעור אופייני

בקורט חשיבה 4 חשוב שהמורה יקרא מראש את ההנחיות לשיעור יותר מאשר בכל אחד מהחלקים הקודמים של **קורט חשיבה**. תבנית השיעורים כאן שונה למדי. בחלקים הקודמים הודיעו על החלק החשוב של השיעור כבר בתחילתו וביתרת השיעור עסקו בתרגול. **בקורט חשיבה 4** יש תבנית "זורמת". במילים אחרות, התלמידים נכנסים לשיעור בהדרגתיות, והקביעות החשובות מוזרמות טיפין טיפין לאורך השיעור כולו. בדרך זו השיעור זורם מדוגמה-לתרגיל-ללמידת הנקודה המרכזית-לתרגול וכו'. אם המורים אינם קוראים הן את ההנחיות לשיעורים והן את כרטיסי העבודה לתלמיד, הם עלולים להחמיץ את הנקודה העיקרית של השיעור.

קיימת סיבה נוספת מדוע חשוב שהמורה יקרא את ההנחיות לשיעור. הנושא הוא "יצירתיות" והתלמידים מתבקשים להעלות רעיונות יצירתיים. מדי פעם הם ימצאו שזה קשה מאוד — ולמעשה הם עשויים שלא להיות מסוגלים להמשיך כלל. אז הם יצפו שהמורים יפיקו בעצמם רעיונות על-מנת להראות להם מה ניתן לעשות. ייתכן שהמורים מסוגלים לעשות זאת באותו רגע וייתכן שלא, אבל אם יעינו בהנחיות לשיעור הם ימצאו שלכל משימה המוטלת על התלמידים יש תשובה אפשרית המוצעת בהנחיות. אין להתייחס לתשובה המוצעת כאל התשובה הנכונה. היא מצויה שם רק כדי לספק למורים משהו לומר, אם אינם יכולים לחשוב על דבר כלשהו. הצעות אלה הן יותר בבחינת המחשות והדגמות מאשר תשובות.

בהנחיות לשיעור ובכרטיסי העבודה הפריטים ממוספרים. זה כולל הן את הנקודות החשובות ללמידה והן את התרגילים. המספור הזה מקל על ההתייחסות לפריט, מאחר שפריט 2 בכרטיס העבודה של התלמיד מתאים בדיוק לפריט 2 בהנחיות לשיעור.

זמן

יש בתי-ספר שבהם מנסים לסיים כל שיעור ביחידת זמן בת 35 דקות. בתי-ספר אחרים מקדישים לכך שלושה שיעורים כפולים. הדבר תלוי בזמן העומד לרשותכם. האורך הממשי של שיעור תלוי בכמות ההסברים ובכמות הדיונים המתנהלים קדימה ואחורה עם התלמידים.

אם הזמן קצר, על המורה להחליט לפני השיעור על אילו מהתרגילים יש לוותר (למשל, המורה עשוי להחליט לוותר על פריטים 3 ו-6 משיעור 1). בחלקים האחרים של **קורט חשיבה**, לא הייתה לכך חשיבות אם השיעור נקטע, שכן הנקודות העיקריות ללמידה היו ממוקמות בתחילת השיעור. אבל **בקורט חשיבה 4** הנקודות העיקריות ללמידה מפוזרות לאורך השיעור כולו ועל המורה להשתדל לכסות אותן. לעתים עליו להחליט מראש אילו תרגילים ניתן להשמיט. אם יותר זמן, ניתן להשתמש בתרגילים אלה בסוף השיעור.

הצגת הנושא

אין צורך לתת הסבר בתחילת השיעור. השיעור פותח מידידת בפריט 1, וממנו הלאה לפריט 2 וכו'. התלמידים נכנסים ברפות לתוך השיעור באמצעות התבנית ה"זורמת" הזאת. הקביעה הפורמלית של מטרת השיעור מהווה את אחד הפריטים של השיעור. כאן המקום להדגיש את מטרת השיעור בצורה מוגדרת ומכוונת, תוך התייחסות לדוגמאות שכבר נסקרו קודם. אבל, מטרת השיעור חייבת להיות ברורה למורים כבר בתחילת השיעור. הם חייבים לתכנן ולכוון את התגובה לתרגילים הראשונים כך שהקביעה של מטרת השיעור תשתלב נכון במקומה.

איורי כרטיסי העבודה

בקבוצה זו של שיעורים, האיורים שעל כרטיסי העבודה התכוונו להיות איורים תרשימיים המשקפים את נושא השיעור. בנקודה המתאימה בשיעור (כפי שמצוין באמצעות מספר הפריט המופיע בכרטיס העבודה לתלמיד ובהנחיות למורה), על המורה להפנות באופן מכוון את תשומת לב הכיתה לאיור שעל כרטיס העבודה. זה מאפשר לתלמידים לראות בצורה חזותית את התהליך. אין כאן מקום לדיון האם האיור טוב או לא; דיון כזה רק ימתן את השפעתו. מה שמעניין כאן הוא מה המאייר ניסה לבטא באיור.

פעולה

הכותרת של השיעור היא פעולה, בכך שהיא מכוונת את תשומת הלב לדרך החשיבה בנושא מסוים. למשל, הכותרת "דרישות" מביאה לכלל מודעות לדרישות וכן גורמת לחפש אחריהן.

כל שיעור מכיל **פעולה כפולה**. זה עומד על שתי שאלות שהתלמידים אמורים לשאול את עצמם באופן מכוון. השאלות עצמן פשוטות למדי. הדבר החשוב כאן, כמו בכל שיעורי **קורט חשיבה**, הוא שהשאלות יישאלו בכוונה ובמודע; שכן אחרת מקבלים כמובן מאליו את הנוהג לחפש דרישות וכו', בעוד שלמעשה אין עושים זאת. יש להדגיש שוב ושוב את העובדה, שאם משהו נתפס כמובן מאליו — עדיין אין פירוש הדבר שהוא אכן נעשה.

השאלות המכוונות משמשות גם למיקוד מטרת השיעור בכל עת שנראה שהוא מתחיל לסטות לאורך מסלול של עניין בשאלה עצמה ולא בחשיבה.

לבסוף, שאלות הפעולה הכפולה מחלצות את השיעור מתחום ההרהורים הפילוסופיים לעבר התחום המעשי.

תרגול

קיימות שלוש תבניות בסיסיות לתרגול התרגילים שבשיעור. התרגול בשיעורים אלה שונה במעט מהתרגול בשיעורים המופיעים בחלקים הקודמים של **קורט חשיבה** בכך שהוא הרבה יותר מגוון.

1. עבודת קבוצה

זוהי העבודה הרגילה בקבוצה כפי שהייתה בשימוש בחלקים הקודמים של **קורט חשיבה**. קבוצת תלמידים דנה בינה לבין עצמה בבעיה במשך זמן מוקצב (כפי שמצוין בהנחיות לשיעור), ואז דוֹבֵר הקבוצה מדווח על התפוקה של הקבוצה. כל קבוצה מציגה את תפוקתה, או שהיא מעידה על חוסר הסכמתה עם התפוקה של הקבוצה הראשונה. כאן יכול להתעורר דיון קצר. המורה יכול גם לבקש מיחידים להעיר על תפוקת הקבוצה.

2. עבודת יחיד

משתמשים בה בבתי-הספר שבהם אינה מקובלת עבודת קבוצה. טוב להשתמש בדרך זו גם בכיתה קטנה של תלמידים מוכשרים. לעבודת היחיד מוקצב זמן הזהה לזמן שמוקצב לעבודת הקבוצה. החיסרון הוא שרק לעתים רחוקות יש מספיק זמן על-מנת לשמוע את התפוקה של כל תלמיד ותלמיד (מה גם שזה יכול לשעמם את השאר). שיטה אחרת היא לבקש להעלות את התפוקות על הכתב, ואז אוספים אותן והמורה קורא, באופן אקראי, חלק מהן.

3. דיון פתוח במליאה

כאן אין מקצים "זמן עבודה" לתרגיל, אלא מתחילים מיד בדיון פתוח במליאת הכיתה. התלמידים יכולים להעיר ולהציע הצעות למן התחלת השיעור. המורה יכול גם לבקש מתלמידים שהוא נוקב בשמם (או מהכיתה כולה) להעיר הערות או להגיב. המורה יכול לשנות את צורת התשובה בכך שהוא יכוון אותה לקראת קבנות מסוימות. הסכנה בדיונים פתוחים היא שהמורים עלולים להסתבך בוויכוח שאינו רלבנטי לשיעור, או להיסחף למסלול שהוא מעניין כשלעצמו אבל מביא לבזבוז זמן מבחינת מטרת השיעור. בדיונים כאלה על המורה להיזהר שלא לגלוש לדיון פילוסופי ולדבוק באופי המעשי של השיעורים.

4. שימוש בתבניות אחרות

בהנחיות לשיעור מוצעות גם תבניות אחרות. המורים רשאים, כמובן, לקבל את החלטותיהם על-פי אופי הכיתה ובהתאם לשיטת ההוראה המועדפת עליהם. אפשרי שהתלמידים יִשבו קודם בקבוצות ואחר-כך ינוהל התרגיל הבא כדיון פתוח במליאה. כאשר משתמשים בתבניות של קבוצה, המורה יכול לעבור בין הקבוצות ולהאזין למה שקורה בכל אחת מהן.

קצב

השיעור, כרגיל, חייב להתנהל בקצב תוסס. זה חשוב במיוחד בחלק היצירתי, שבו התשובות דורשות מחשבה רבה יותר. אין טעם לשבת ולחכות עד שמישהו יעלה רעיון יצירתי. עדיף להמשיך הלאה במהירות, עם המחשה או דוגמה או רעיון של מישהו אחר. המטרה היא שהתלמידים יחוו את התהליכים בפעולה. לעקוב אחרי הדרך שבה הדברים נעשים אינו פחות יעיל מללחוץ על מישהו להפיק תשובה.